

G2a-U13*

TERUG NAAR VORKHEUVEL

Nog zes maanden, hoogstens, antwoordde de oncoloog op de vraag van Willem. Kanker, stadium 4. Vanuit de primaire tumor migreerden de kankercellen via de zich almaar vertakkende routes van lymfesysteem en bloedsomloop door heel zijn lichaam. Zich onderweg ongegeneerd vermenigvuldigend, zoals zijn verre voorouders dat deden vanuit hun prehistorische bakermat in Anatolië. De tumorcellen zouden er geen millennia over doen om hun eindbestemming te bereiken; vierentwintig weken, honderdtachtig dagen volstonden. In hun gulzige jacht, vernietigden ze hun habitat en vraten zichzelf op. Net zoals de mensheid - kwaadaardig gezwel - dat doet met de planeet, dacht Willem. Uitgezaaid, zei de arts. Een ongelukkige woordkeuze, gezien Willems teelbal- en prostaatkanker. Metastase klonk beter, vond hij, niet alleen klinischer, maar spiritueler, mystieker. Er klonk iets van extase in door, van boven de stilstand uitstijgen, van het doorbraken van een status quo. Hij herinnerde zich zijn grootvader die, graaiend in de voorgebonden zaaizak en met wijde armen zwaaiend, de kouter inzaaide met schijndood zaad dat, na een slumerslaap van enkele weken in warme aarde, ontwaakte en zich al snel niet meer herkende in de vruchten die het overvloedig voortbracht. Opa Van Ostrem was de laatste geweest van een onafzienbare reeks voorvaders die het land bewerkten hadden. Omdat hij zich niet kon verzoenen met de niet te stuiten opgang van de intensieve landbouw en de industriële veeteelt, was hij er bewust mee gestopt. De boer was niet langer de vroedmeester van moeder aarde, maar verziekte haar schoot met kunstmest, pollueerde haar vruchtwater met nitraten, vergiftigde akkervruchten, groenten en fruit met pesticiden en infecteerde grootvee en pluimvee met medicatie en hormonen. Hij kon het niet langer aanzien hoe respectloos en ronduit wreedaardig de beesten, van geboorte tot slacht, mishandeld werden. Willem kon de woorden van zijn opa alleen maar beamen. Hij hoorde hem graag vertellen hoe al zijn koeien en paarden kleurrijke namen hadden. Dat hij van de akkergrond proefde en, ook als herenboer van het Hof van Ostrem, met zijn bloot gat op de akker ging zitten om te voelen of de grond zaaigeschikt was. En dat hij met grootmoeder op de kouters ging vrijen om de aarde vruchtbaar te maken. Willems kankerend scrotum bevatte alleen schiethagel voor de kraaien op de dodenakker van Wartelare, waar hij binnenkort in de aloude familiekelder ingekuild zou worden. De tijd dat de Van Ostrem's in de dorpskerk werden begraven, was voorbij. Negenenzestig was Willem. Een schoon getal, vond hij, en perfect passend bij zijn sterrenbeeld, Cancer, dat verbeeld wordt als een gekantelde 69. Twee elkaar spiegelende geliefden. Een cijfer dat eeuwig om zijn as kon wentelen zonder van getalwaarde te veranderen. Kreeft staat voor 'familie', het was dus in de sterren geschreven dat Willem de stambewaarder van het geslacht Van Ostrem zou worden. Dat de kankercellen uitgerekend *zijn* voortplantingsorganen ataqueerden en dat hij bovendien kinderloos was, vond hij een cynische grap. Toen het twintig jaar geleden met zijn huwelijk misging, was hun kinderloosheid een bepalende factor geweest. Onderzoek had uitgewezen dat hij onvruchtbaar was. Azoöspermie, zijn ejaculaat bevatte geen zaadcellen. Onder vrienden grapte hij wel eens dat hij een wandelend anticonceptivum was : komaan dames, waar wachten jullie nog op. Zijn exgenote drong aan op adoptie, draagmoederschap of in vitro fertilisatie, maar al die opties wees hij af. Hoewel zij de reden van zijn stugge weigering begreep, kon ze zich er toch niet mee verzoenen. Toen haar biologische wekker afliep, vroeg ze de scheiding aan.

Was zijn onvruchtbaarheid de drijfveer waarom hij zich op de genealogie had gestort? Of was het omdat hij zich, als enig kind van zijn ouders en behorend tot een erg kleine struik, wou verzekeren van een meer uitgebreide familie die, zo bleek naderhand, meer dan dertig generaties en een millennium omspande? Willem had immers alle Van Ostrems in kaart gebracht die tussen de aanname van de familienaam, tien eeuwen geleden, en vandaag geleefd hadden. Zijn passie - dat vaak misbruikte maar hier toch gepaste woord - leek een compensatie voor de onmogelijkheid zich voort te planten. De voorbije veertig jaar was er nauwelijks een dag voorbijgegaan zonder aan de familiestudie te werken. Hij had er ook de tijd en de vaardigheden voor. Willem was historicus, had enkele jaren in het Rijksarchief Ronse gewerkt, maar was na de dood van zijn vader fulltime beheerder-rentmeester geworden van het stamdomain in Wartelare, het Hof van Ostrem, dat vijfenvijftig hectaren besloeg. Onder zijn bevoegdheid viel ook het voorvaderlijk erfgoed dat zestien hoeven en vierentwintig huizen omvatte. Een patrimonium dat zijn voorouders stelselmatig verworven hadden en waarvan de dividenden elk jaar werden verdeeld onder alle nog levende Van Ostrems. Dat waren er amper nog een zestigtal. De stamlijn was met uitdoven bedreigd. De kans was groot dat tegen de einde van de 21ste eeuw de laatste Van Ostrem zichzelf zou begraven. Een deprimerende gedachte, die hij te lijf ging door zich met nog meer hardnekkigheid op zijn onderzoek te storten. Hoeveel uren had Willem niet in archiefdepots doorgebracht, in tijden toen met de digitalisering van het bronmateriaal nauwelijks een begin was gemaakt en je nog niet vanuit je luie zetel, laptop op schoot, met enkele muisklikken twee eeuwen en acht generaties ver geraakte. Willem had er geen probleem mee dat zijn huisarts en vriend Dick Cloet hem obsessief noemde, als het eindresultaat maar outstanding was. En dat was het, daar waren collega's historiografen het unaniem over eens. Vier jaar geleden had hij het resultaat van zijn onderzoek gepubliceerd in twee lijvige boekwerken, samen achthonderdvijftig bladzijden : *Genealogie Van Ostrem - 1020-2020, Duizend Jaar Familiegeschiedenis*. Zijn opus magnum. Hij had er de jaarlijks door de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde uitgeschreven prijs voor beste genealogie mee gewonnen. Een bekroning die Willem niet nodig had om te weten dat hij een werk van uitzonderlijke kwaliteit had afgeleverd. Niet dat hij die prestatie volledig aan eigen kennis en kunde toeschreef. Hoewel hij zich als historicus helemaal thuis voelde in de archieven en bronnen kende waar een leek zelden bij kwam, was hij ervan overtuigd dat de spirits van zijn voorouders hem bij zijn onderzoek hadden geholpen. Via intuïties, plotse invallen en nachtelijke dromen dirigeerden ze hem in de juiste richting. Dat was de reden waarom zijn stamboomonderzoek niet, zoals dat van de meeste genealogen, omstreeks het jaar 1600 gestrand was, maar dat hij nog zes eeuwen dieper in het verleden kon teruggaan. Een unicum. Net zoals het extreem zeldzaam, zo niet onbestaande was, zeker bij een niet-adellijk geslacht, dat het Hof van Ostrem sedert meer dan duizend jaar ononderbroken in de familie was gebleven. Willem was diep tevreden dat hij zijn levenswerk gepubliceerd had vóór kanker hem inhaalde. Het was alsof zijn voorouders het op een akkoordje met de oncologische Zaaier & Maaier hadden gegooid om hun stambewaarder eerst zijn werk te laten afmaken.

Cloet had hem, omwille van zijn gedrevenheid, ook wel eens spottend een grafschenner en necrofiel genoemd. Het tegendeel was waar. Dat hij de namen van een paar duizend familieleden aan de vergetelheid had ontrukkt om, op basis van het vele beschikbare archiefmateriaal, hun levensverhaal te reconstrueren, schonk hem diepe bevrediging. Hij had de doden niet alleen gereanimeerd, maar hen ook hun ouders én hun kinderen teruggegeven. Sommigen mochten dan wel een pedigree aan hondenvoer koppelen, Willem beschouwde het als zijn levenswerk. Er werd hem wel eens gevraagd of die buitensporige investering van tijd en energie in zoiets triviaals wel was te verantwoorden? Was zijn engagement geen beter,

nuttiger, relevanter, hoger doel waardig? Genealogie was voor hem geen veredelde hobby, geen aangename tijdpassering, maar de realisatie van een diep verlangen dat hij als kind al had. Geen nostalgisch zwelgen in bloed en bodem, maar een intens hunkeren naar verbondenheid met zij die hem waren voorgegaan. Weinig bezigheden bezorgden hem zoveel voldoening. Hoe absurd en overtrokken nuchtere buitenstaanders het ook vonden, Willem had het gevoel een opdracht te vervullen. Het was een roeping, zoals religieuzen het ervaren. Hij was niet alleen de stambewaarder, maar ook de voorganger in de eredienst voor de voorouders waarvoor de Van Ostrems jaarlijks tweemaal bijeenkwamen. Voor zijn vriend Dick had Willem weinig geheimen, maar hierover zweeg hij wijselijk. Dokter Cloet was immers, zoals zijn vakgenoten, een rationalist pur sang. Voor esculapen was alles wat niet door rede en wetenschap was te verklaren onzin. Jullie denken is zo krampachtig en rigide, had Willem hem ooit eens gezegd, omdat jullie door échte wetenschappers per se voor vol aangezien willen worden. Geneeskunde is immers alles behalve een exacte wetenschap. Hun verschillende levensfilosofieën stonden hun vriendschap echter niet in de weg. Dokter Cloet had er daarom zonder aarzelen mee ingestemd om Willem in alle discretie te euthanaseren, wanneer het voor hem niet langer leefbaar was.

Op de koningsblauwe omslag van beide volumes stond de afbeelding van het familiewapen Van Ostrem : een dubbelstaartige zeemeermin. De oudste afbeelding ervan had Willem aangetroffen op het zegel waarmee voorvader Gillis Van Ostrem, als baljuw van de heerlijkheid van Ostrem, drie oorkonden, daterend van 1346, 1347 en 1353, had gewaarmerkt. Dit wapenschild werd gedragen door alle Van Ostrems die na hem volgden. In het 17de- eeuws wapenboek "*Liber Armorum Flandriae*" was het familiewapen van Sieur Maximilien Bonaventure Van Ostrem in al zijn glorie opgenomen: een tweestaartige meermin van goud op een veld van lazuur, met wapenmantel, helm en met als helmteken een ei. Lazuurblauw stond uiteraard voor het element 'water', biotoop van de meermin. Wat het ei voorstelde, wisten alleen de Van Ostrems, maar daar verschaften ze publiekelijk nooit uitleg over. De dubbelstaartige meermin in hun blazoën wordt afgebeeld in de klassieke, frontale, confronterende pose. Ze tilt de uiteinden van haar twee staarten met beide handen op tot op schouderhoogte. Een houding die de grand écart ver overtrof. Vriend Dick, die niet van subtiliteit verdacht kon worden, vond het wapenschild obscene. Het lijkt wel opendeurdag, of beter, openscheurdag, zei ie. Een spagaat waar lichtekooien alleen maar jaloers op kunnen zijn. Een niets verhullend uithangbord van een bordeel. Een spreidstand waar weinig politici aan kunnen tippen. Willem riposteerde dat zijn dirty mind ongetwijfeld te maken had met zijn familienaam, Cloet, Oud-Vlaams voor 'kloot', om nog maar te zwijgen over zijn voornaam. Al van in de antieke oudheid hadden meerminnen de reputatie verleidsters te zijn, charmeuses, allumeuses, femmes fatales die mansvolk in het verderf storten, viswijven die venten in hun netkousen vangen. Willem moest toegeven dat de wijd gespreide staartdijen een en ander suggereerden, maar voor hem was de meermin in hun blazoën het tegendeel van de femme fatale. Voor alle Van Ostrems was ze de *femme natale*, de oermoeder die hen het leven had geschonken. Ze was de belichaming van de maanzieke getijden, van de barende kracht van zeeën met hun golvende weeën. Willem vond het misplaatst dat Neptunus en Poseidon, mannen dus, als goden over de wateren heersten. Oceanen zijn het vruchtwater van moeder aarde en hoorden toe aan de godin met haar hofhouding van meerminnen. Met haar dubbele aard - half waterwezen, half mens - belichaamde de zeemeermin het eeuwige verlangen naar de oorsprong, naar de eisprong in de primordiale wateren. Zijn onorthodoxe visie, die niet door mythologen onderschreven werd, deelde Willem niet met vriend Cloet. Diens onkiese uitspraken raakten Willem, niet omdat hij in grovere bewoordingen zegde wat sedert een paar

millennia de gangbare mening is over meerminnen, maar omdat ze klonken als de vulgaire voetbalstadionkreet “uw moeder is een hoer”. Cloet had geen idee wat dit hybride waterwezen voor de Van Ostrems betekende. Er was een goede reden waarom een geslacht, dat sinds mensenheugenis in Binnen-Vlaanderen woonde en niet aan de kust, een meermin in haar familiewapen droeg. Het lag in het Roomse Vlaanderen, waarin de kerk van vóór je geboorte tot na je dood je leven programmeerde en dirigeerde, evenmin voor de hand dat een notabele familie, die vanaf de 13de eeuw ononderbroken baljuws, burgemeesters, schepenen, griffiers en zelfs dorpspastoors van Wartelare leverde, een dubieuze meermin als wapenteken koos, symbool voor *luxuria*, de hoofdzonde van de wellust. Daar moest een goede reden voor zijn. Uitgesloten dat je als heidense dwaalgeest of afvallige openbare ambten kon bekleden. Achter de katholieke façade die ze zorgvuldig cultiveerden, beleden de Van Ostrems een heel andere, heel eigen ritus. Een mirakel dat dit eeuwenlang verborgen kon blijven. Dat ze zoveel bestuurlijke touwtjes in handen hadden, hielp daar ongetwijfeld bij.

Geen vol jaar na zijn scheiding hertrouwde Willem met de vijftientig jaar jongere Trude Van Ostrem, een achternichtigje. Passionele liefde was het niet, maar het was meer dan een mariage de raison. Door hun huwelijk zou het patrimonium in elk geval niet aan een koekoeksjong toevallen en zouden de occulte gebruiken binnen de familie gevrijwaard zijn. Willems onderzoek had uitgewezen dat endogame huwelijken meer dan gemiddeld voorkwamen in hun familie. In de parochieregisters las hij dan telkens dat de verloofden aan de kerkelijke overheid toestemming hadden gevraagd én gekregen om te huwen, ondanks bloedverwantschap in de 4de, 3de en zelfs in de 2de graad. Ook Willems ouders waren verwanten, in de derde graad. “Kozijn en nicht vrijen dicht, maar trouwen niet licht”, klonk het in de volksmond, maar dat laatste gold niet voor de betere kringen. Trouwen deden ze wel degelijk *licht*. Om het fortuin binnen de familie te houden, was dan de uitleg. Bij de Van Ostrems speelde dit uiteraard ook, maar er was meer. Dat ze bewust vreemde kikkers uit hun genenpoel weerden had zijn redenen. Inteelt, luidde de wetenschappelijke term, hoewel dat bij Willem en Trude sensu stricto niet van toepassing was, aangezien ze geen nakomelingen hadden. Inteelt leidt tot homozygositeit. Een organisme is homozygoot voor een bepaalde eigenschap wanneer het twee identieke exemplaren van een gen in een chromosomenpaar heeft, doceerde dokter Dick. Dat vergroot de kans dat het nageslacht nadelige gevolgen ondervindt van recessieve allelen. Dat was de reden, zei Cloet, waarom er bij de Van Ostrems in bijna elke generatie een kind werd geboren met ichtiosis en / of syndactylie. Willem zelf was daar een voorbeeld van. Hij leed aan een niet zo milde vorm van ichtiosis, een verzamelnaam voor een aantal erfelijke huidaandoeningen die worden gekenmerkt door een droge en schilferende huid. De naam is ontleend aan het Griekse woord '*ichthys*' dat vis betekent. De ruwe huid van iemand met ichtiosis lijkt immers op die van een vis. Daarom wordt de ziekte ook wel vissenhuid of schubbenhuid genoemd. Bovendien was bij Willem de tweede en derde teen aaneen gegroeid. *Syndactylie*, zei de huisarts, zoals bij dolfinen en walvissen van wie alle vingers of tenen vergroeid zijn tot een voorvin of een zwemvlies. Af en toe deed zich bij de Van Ostrems een vroeggeboorte voor waarbij de beentjes van de foetus duidelijk geschubd waren en eindigden op iets wat op een vissenstaartvin leek. Ook Willems doodgeboren tweelingzusje Willemijne droeg die kenmerken. Volgens Willems vriend was dit alles onmiskenbaar een gevolg van eeuwenlange endogamie en inteelt. Willem kon de uitleg alleen maar beamen, maar repte met geen woord over een bijkomende oorzaak. Iedere Van Ostrem legde immers een verband met de meermin uit hun familiewapen en de verhalen over hun oorsprong die zich verloor in de nacht der tijden. Verhalen die de Van Ostrems met niemand deelden. Zijn er families zonder geheimen? Een familie zonder geheim is als een godsdienst

zonder god, een zon zonder maan, een maan zonder donkere achterkant, een dag zonder nacht, een huis zonder kelder, een kelder zonder grondwater. Voor families waren geld en fortuin net zo goed splijtstof als bindmiddel; een familiegeheim was veel effectiever om de rangen gesloten te houden. Het geheim van de Van Ostrems was er niet een waar je mee naar de psychoputeeraar ging. Dokter Cloet had het woord *atavisme* nooit laten vallen, maar het bij de Van Ostrems steeds weer opduiken van anatomische afwijkingen die bij vroegere evolutionaire voorouders aanwezig waren, was er een voorbeeld van. Niet dat ze dit als een vloek beschouwden, integendeel, ze droegen hun afwijkingen met trots. Het waren de zichtbare tekens van hun bijzondere afkomst.

Een laatste golfslag van de Vlaamse Ardennen had *'t Hof van Ostrem* tegen een glooiing aan gespoeld, beschut tegen de kwalijke winden. De vierkantshoeve lag daar in de etalage als een zilveren juweel op een groen fluwelen kussen. Regelmatig kregen Trude en Willem, ongevraagd, grootindustriëlen uit de regio over de vloer die geïnteresseerd waren in het schitterend landgoed. Deze captains of industry, die in twee of drie generaties de boerenbuiten hadden omgeturnd tot wat het Texas van Vlaanderen werd genoemd, zorgden voor ongekende economische groei, werkgelegenheid en meedogenloze ontwrichting en vernietiging van de plaatselijke ecosystemen. Victorieuze rookpluimen van fabrieksschoorstenen wuifden het verleden uit, 24/7, opdat we niet zouden vergeten dat er voortaan alleen nog toekomst is, toekomst en eeuwige groei. Als de wind slecht zat, kon Willem, man van het verleden en man zonder toekomst, de giftige stank ruiken. Met de hun eigen zelfverzekerdheid noemden de heren bedragen met heel veel nullen. Willem vroeg zich af of ze daarmee hun eigen nulliteit probeerden te maskeren. Hij vond het heerlijk om zich onthecht en ongeïnteresseerd te tonen en elk bod vriendelijk af te wijzen. Met genoeg las hij verbazing in de blik van die cowboys toen ze merkten dat niet alles voor geld te koop was. Overigens konden Willem en Trude niet onder hun tweetjes over een verkoop beslissen, dat was een zaak voor de familieraad. Ondenkbaar dat deze ermee zou instemmen het duizendjarig erfgoed te verkwaselen voor een beurs zilverlingen. Dat zou verraad zijn aan de voorouders. Om hun hebbehonger nog wat aan te zwengelen, vertelde Willem de ondernemers dat Ostrem ooit een Gallo-Romeinse villa was. Dat zijn voorouders in de loop der eeuwen bij graafwerken op het neerhof en het ploegen van de akkers een aantal Romeinse munten hadden gevonden én bewaard. Hijzelf vond er als kind twee : een met de beeldenaar van keizer Diocletianus (284-305) en een van keizer Flavius Placidus Valentinianus (425-455). Vondsten die hem in vervoering hadden gebracht, zei hij, en die hij tot op vandaag koesterde. Niet dat die snelle jongens geïnteresseerd waren in de muze van de geschiedschrijving, maar toch vroeg Willem zich luidop af of Clio de munten hier had gezaaid om zo de latere historicus in hem te laten ontkiemen? Altijd toonde hij de bieders de museale vitrinekast waarin de meest opmerkelijke stukken lagen uitgesteld. De Romeinse munten uiteraard, maar ook geldstukken met de koppen van ongeveer alle koningen, keizers en landvoogden uit onze geschiedenislessen, tientallen potscherven, een paar heften van zwaarden, een onderdeel van een 17de- eeuws roer. Willem toonde hen de kei die hij ooit vlakbij de inrijpoort uit de berm van de holle weg had gepeuterd. Hij legde hen uit hoe vier miljard jaar geleden kokend magma in de pokdalige kei klaar en duidelijk de afbeelding van een tweestaartige meermin had gesmolten. Het lijkt wel of de spirits van mijn voorouders zélf deze steen op mijn pad hebben gelegd, zei Willem. Hij genoot ervan te zien hoe ongemakkelijk de CEO's zich voelden bij het aanhoren van zoveel wereldvreemde halfzachte onzin, hoe ze verkrampd enthousiasme faketten om hun koopkansen te vrijwaren. Pièces de résistance van de verzameling waren een vuistdik gepolijst ei in blauwe marmer en een handgroot beeldje in

bruine kalksteen van een tweestaartige meermin. Over deze laatste twee objecten, die een prominente plaats in de kast hadden, verstreekte Willem geen nadere uitleg. Het beeldje leek heel oud, minstens duizend jaar schatte Willem aanvankelijk. Hij had beide voorwerpen voorgelegd aan Pierre Delaplace, een bevriende archeoloog en directeur van het Archeocentrum Velzeke. De bevindingen van diens onderzoek sloegen Willem met verstomming : het beeldje bleek neolithisch, tussen de acht- en tienduizend jaar oud. Delaplace dacht dat het afkomstig moest zijn uit het Midden-Oosten, wellicht uit Anatolië. Hij noemde Çatalhöyük, de wereldberoemde archeologische site in Turkije, waar “de oudste stad ter wereld” werd blootgelegd. Daar had James Mellaart, die tussen 1961 en '65 de eerste opgravingen verrichtte, enkele gelijkaardige beeldjes bovengehaald. Op de intacte muurschilderingen van de woningen was de dubbelstaartige meermin in veelvoud afgebeeld. Ook het ei leek neolithisch. Willem kon alleen maar concluderen dat het beeldje en het ei niet op de hoeve waren gevonden, maar door zijn voorouders gedurende millennia van generatie op generatie waren doorgegeven.

Tijdens zijn genealogisch onderzoek had Willem in het *Liber Traditionum Sancti Petri Blandiniensis* een oorkonde uit de 10de eeuw aangetroffen met de oudste vermelding van het Hof van Ostrem. Op 2 juli van het jaar des Heren 964 schonk Arnulf I, graaf van Vlaanderen, in zijn stervensuur en als pasmunt voor het hiernamaals, aan de Sint-Pietersabdij op de Blandijnberg te Gent, de *villa de Ostrehem*, met alle huizen, gebouwen, akkers, weiden, vijvers en bossen. Daarmee was Ostre(he)m met voorsprong de oudste hoeve van dorp. Het archief van dezelfde abdij bevatte eveneens een stamtafel met een reeks opeenvolgende namen van vrijgewijden, waar hij van afstamde. Vrijgemaakte personen die zich aan een abdij toevertrouwden om zich in onzekere tijden van machtige beschermers te verzekeren. Hun vrije status ging over op de nazaten, in vrouwelijke lijn. Het begon met Ver of Vrouwe Adelise van Ostrehem, de eerste van die naam, die omstreeks 1020 geleefd had. Dat ze haar toenaam ontleende aan het domein Ostrehem, wees erop dat ze er ook woonde. Adelises stamtafel vermeldt acht opeenvolgende vrouwen die, van moeder op dochter, het Hof van Ostrehem uitbaatten : Freteswindis, Hedelgheve, Heillewif, Yda, Berta, Imma, Kateline en Gertrudis van Ostrehem. Ver Gertrudis had een zoon Willem, geboren omstreeks 1200, van wie alle Van Ostrems die ooit leefden afstammen. Vanaf die tijd werd de familienaam alleen nog in mannelijke lijn overgeërfd. Zijn nazaten droegen een dubbel patroniem : *Van Ostrem gheseit Maermins*. Deze aliasnaam, die tot in de 16de eeuw in gebruik bleef, was duidelijk een verwijzing naar de dubbelstaartige meermin die boven de imposante inrijpoort in witte zandsteen was gebeiteld. Cloet merkte ooit op dat de dame de bezoekers niet met open armen, maar met open benen verwelkomde. Ook boven de deuren van het woonhuis, de duiventoren, de schuren en de stallingen was het familie-embleem aangebracht. Vandaar dat het Hof van Ostrem in de volksmond ook *Maermins Hof* werd genoemd : de hoeve van de meermin. De herenboerderij was het kloppende hart van de heerlijkheid van Ostrem. De vergaderingen van de schepenvanbank vonden er plaats onder de leiding van de baljuw. Er waren tijden dat de baljuw en drie van de zeven schepenen Van Ostrems waren. Vier grote houten koffers met documenten uit de pre-napoleontische tijd werden op de hoeve bewaard, het oudste stuk dateerde van 1314. Als student geschiedenis had Willem het archiefmateriaal – oorkonden, officiële stukken, notulen van de schepenvanbank, rechtszaken, registers van *ommestellingen* met bepaling van de grondlasten, procesbundels – geïnventariseerd. Na zijn doctoraat had hij documenten van algemeen belang aan het Rijksarchief Kortrijk geschonken. De stukken over de familie zelf bewaarde hij in het familiearchief, dat brieven, huwelijkscontracten, koop- en verkoopakten en pachtovereenkomsten bevatte.

Het meest kostbare archiefstuk was het dagboek van Heer Symoen Van Ostrem gezeid Maermans, die van 1496 tot 1520 pastoor van Wartelare was. Dagboeken waren in die dagen hoogst zeldzaam. In zijn liber memorialis, eerder een foliant dan een notitieboekje, stelde Heer Symoen geen zielenroerselen of persoonlijke overpeinzingen te boek. Hij deed gewoon verslag van allerhande geschiedkundige wetenswaardigheden over de parochiekerk, zijn geboortedorp Wartelare en de heerlijkheid van Ostrem, over strenge winters, mislukte oogsten, stormen en opmerkelijke voorvallen en natuurverschijnselen. Hij tekende ook een en ander op over familiale gebeurtenissen, geboorten, huwelijken en overlijdens van ooms en tantes, neven en nichtjes. Zelfs schetste hij enkele schematische stamboomfragmenten. De in het Middel Nederlands gestelde teksten schreef hij in een zwierig stijlvol handschrift neer. Twee dagboekfragmenten sprongen eruit omdat hij ze in het Latijn stelde. Dat had Heer Symoen heel zeker gedaan om het ongewenste lezers moeilijk te maken. Het ging om twee verhalen die Willem vertaald en aan alle Van Ostrem bezorgd had. In het eerste verhaal doet de presbyter verslag een gebeurtenis die, volgens wat hem verteld werd, plaatsvond *in tempore Sancti Francisci* (ten tijde van Sint-Franciscus, ca. 1200). “In die dagen had een van hun voormoeders een volgroeid *infans* met een dubbele vissenstaart (*cauda duplici piscis*) ter wereld gebracht. Een levensvatbaar kind, dat minstens de leeftijd van twintig jaar bereikte. Het meisje leefde al die tijd in de grote visvijver, het meertje dat op vandaag nog altijd bij Hof van Ostrem behoort en *Maermans Put* genoemd wordt. Het *monstrum* werd vanzelfsprekend voor de dorpingen zorgvuldig geheim gehouden. Wat niet verborgen kon worden, was haar sirenenzang. Op onregelmatige tijdstippen was het gezang tot minstens een mijl in de omtrek te horen. Dat het *pro annis et annis* (sedert jaar en dag) spookte op en rond Maermans Put was algemeen geweten. Het meertje werd dan ook vermeden door de dorpers. Van overmoedige boerenkinkels die het toch waagden in het meertje te zwemmen, werd nooit meer iets vernomen. Sommigen van het dienstpersoneel beweerden een glimp van een *nympha marina* opgevangen te hebben, wat voor veel onrust in het dorp zorgde. Dit kwam de hogere overheid ter ore die een vendel *militis* naar Wartelare stuurde om het meertje aan een onderzoek te onderwerpen. In zeven haasten had onze familie de *femina marina* uit het water gehaald en bij nacht naar *flumen scaldis* (de Schelde) gevoerd om ze daar aan haar element toe te vertrouwen. Het *canticum syreni* dat vanuit het meertje kwam, laat zich echter tot op vandaag (ca 1500) horen. Alleen door haar aanzien (*nomen et fama*) was onze familie aan dieper onderzoek en vervolging ontsnapt”. Tot zover het relaas van pastoor Symoen van Ostrem, die geen commentaar toevoegde over de historiciteit of de (on)geloofwaardigheid van het verhaal. Deze vertelling, minus de geboorte van de meermin en haar eindbestemming in de Schelde, groeide uit tot een klassieke volkslegende, die halfweg de 20ste eeuw nog door de oudste inwoners van Wartelare werd verteld. Tot op vandaag blijft *Maermans Put* een geprefereerde plek waar lijdens aan het gebroekenhartsyndroom voor de verdrinkingsdood kiezen. Willem had verschillende pogingen ondernomen om het moeilijk te definiëren en in geen notenbalk te vangen gezang, dat nog altijd te horen was, te registreren. Dat lukte, mits grondige uitfiltering van de omgevingsgeluiden. Hij slaagde er evenwel niet in om de melodieën – als men al van melodieën kon spreken - na te zingen. Zijn vrouw Trude kon dat wél. Ze zong de haast voorwereldlijk klinkende (dis)harmonieën steevast op de bijeenkomsten van de Van Ostrem, die tweemaal per jaar op Maemans Hof plaatsvonden, op 24 juni en 27 december, midzomer en midwinter.

Het tweede verhaal was alleen binnen de familie gekend. Om begrijpelijke redenen had Willem het niet opgenomen in de gepubliceerde *Genealogie Van Ostrem*. Het was niet alleen een

familiegeheim, het zou het sérieux van zijn werk getorpedeerd hebben. Sinds onheuglijke tijden werd het van vader op zoon, van moeder op dochter, doorverteld. Willem had er een gedicht in vierentwintig kwatrijnen van gemaakt, dat hij ceremonieel voordroeg op belangrijke familiefeesten. Bij de Van Ostrems geen gebombardonder van een zatte nonkel of koperen geschetter van een zotte tante, maar een heus scheppingsverhaal over de oorsprong van de Van Ostrems. Sommige details werden verrassend bevestigd door wat archeoloog Delaplace over de Çatalhöyük hem gezegd had. Ook deze tekst had Heer Symoen van Ostrem in potjeslatijn geschreven en verlucht met een aantal pentekeningen die van enig talent getuigden. Hun *Boek Genesis* begon heel stichtelijk met "*In Nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti*" en eindigde met "*Ita est*" (Zo is het). Wat daarna volgde was heel wat minder christelijk. Eerst had Willem de tekst woordelijk vertaald en die naderhand omgezet in een vlotter leesbare en geannoteerde versie. Het gaat zo. "Dit is wat me verteld werd door mijn vader, die het van zijn vader had. Duizenden jaren voor de geboorte van Onze Verlosser was er, in het grote westelijke water voorbij de Zuilen van Hercules (Straat van Gibraltar), een continent met steden die groter en rijker en machtiger waren dan Babylon, Memphis en Athene samen. De inwoners raakten zo verblind door hun kennis en ambities dat ze zich God gelijk waanden. In hun wedijver met de Schepper verrichtten ze vele godslasterlijke daden. Het meest vertoornd was de Heer over hun *experimenta* waarbij ze dieren bevruchtten met menselijk zaad (semen hominis). Gewoon omdat ze het konden en zonder enige morele bedenking (sine moralis exceptionem), schiepen ze *abominationes* (monsters) die half mens - half stier (minotaurus), half mens - half paard (centaur), half mens - half vogel (harpij), half mens - half leeuw (sfinx), half mens - half bok (satyr, faun) waren. Ook verwekten ze een *creatura* dat half mens - half vis was. Al deze halfmensen (bigeneri) werden als huisdieren gehouden of als attracties opgevoerd in amfitheaters, tot algemeen vermaak. Onze straffende God, die dit niet langer kon aanzien, bracht de wateren in grote beroering en scheurde de bodem van de oceaan open. Het land en al zijn steden werden verzwolgen door een grote zondvloed (diluvium magnum). De ramp voltrok zich in één dag en verraste iedereen, zodat vluchten uitgesloten was. Van alle levende wezens waren de vismensen (homines piscis) het best toegerust om het *cataclysmus* te overleven en zich in veiligheid te brengen. In het land waar Noachs Ark strandde (Anatolië, Turkije), spoelde een zeer grote meermin (syreni valde magnum maxima) met twee staarten (duo caudae) aan. De hoogzwangere sirene (graviter gravida) beviel daar van een ei, zo groot als een mensenhoofd (caput humanum). Inboorlingen (indigenae) uit de heuvels vonden het ei dat door de vrouwen gedurende negen manen werd uitgebroed. Uit het ei kwam een tweeling (geminae) tevoorschijn, een gezonde jongen en een gezond meisje (puer sanus et puella sana). De tweeling werd dagelijks naar het strand gebracht waar ze door hun moeder werden gezoogd. Toen ze groter werden, leerde zij hen alles wat ze in het verdrongen land geleerd had, kennis en vaardigheden (scientia et artes) die de inboorlingen nog nooit gehoord of gezien hadden. Eenmaal de tweeling volwassen, verdween de moeder voor altijd. Haar twee kinderen huwden met elkaar. Ze kregen tien kinderen, vijf jongens en vijf meisjes, die op hun beurt met elkaar trouwden. Deze vijf koppels kregen ieder ook tien kinderen, die met elkaar trouwden. Deze vijftientig koppels vormden een nieuwe stam. Eeuwen later verlieten hun afstammelingen hun bakermat op de vorkheuvel (collis furca) en begonnen aan een millennia durende zwerftocht westwaarts, om uiteindelijk in Wartelare wortel te schieten. Alle Van Ostrems stammen van hen af. Rond onze oermoeder ontstond binnen de familie een cultus. Het taboe om vis te eten, dat de Van Ostrems tot op vandaag in acht houden, is ongetwijfeld terug te voeren tot hun dubbelstaartige meerminmoeder die de ondergang van haar geboorteland en de zondvloed overleefd had."

De *Genealogie Van Ostrem* was net uit, toen de kans zich voordeed om gratis deel te nemen aan een DNA-onderzoek dat door professor Traen, expert in de genetische genealogie bij de Katholieke Universiteit Leuven, werd opgezet. Hoewel het aanbod te laat kwam voor zijn boek, greep Willem deze buitenkans met beide handen. Hij vond tien mannelijke “Van Ostrems”, die via vijf verschillende bloedlijnen van hun gemeenschappelijke voorvader Lodewijck Van Ostrem (Wartelare, 1465 – 1532) afstamden, bereid deel te nemen. De cruciale vraag was of ze allen ook biologische nazaten waren van Lodewijck? Verwekten hun voorouders enkel binnen de huwelijksponde nageslacht of werd er al eens naast de nachtspiegel geplast? De onweerstaanbare lokroep van de meermin en ‘s mans immer hongerende liefdesvogel kennend, én in de wetenschap dat er pas vanaf halfweg de 20ste eeuw veilige voorbehoedsmiddelen beschikbaar waren, was de kans reëel dat één van de tien geen Van Ostrem was. Via de post kregen de kandidaten, inclusief Willem, ieder een DNA-kit thuis bezorgd. Daarin : twee krabbertjes om slijmvlies van de binnenkant van de wang te schrapen en twee plastic tubes om ze er, na afname, in te stoppen en terug te sturen naar professor Traen. Dan was het toch wel bang afwachten. Vijf maanden later ontving Willem de resultaten. Met snelle ogen las hij de e-mail van de professor. *“Wij hebben de wanglijmstalen van de tien individuen goed ontvangen, die allen genealogisch afstammen van voorouder Lodewijck Van Ostrem. De kwaliteit van het DNA voor elk van deze tien personen bleek voldoende te zijn, om de analyses in het laboratorium uit te voeren. Bij elk van de tien personen werd de Y-chromosomale haplogroep G2a-U13* gedetecteerd en werd geconstateerd dat zij inderdaad allen een gemeenschappelijke voorvader hebben, zoals aangegeven in hun juridische stamboom. Dit betekent dat zij inderdaad tot éénzelfde biologische stam behoren en een genealogische verwantschap delen. Zoals gezegd zullen we nu de komende weken alles finaliseren en verifiëren en de resultaten persoonlijk naar de tien individuen opsturen. Ik wil hier dit nog aan toevoegen dat in Vlaanderen amper 3,5% van de autochtone mannen tot uw haplogroep G2a behoort.”* Dat postbode en melkboer niet hun kwakje, maar brieven en melk hadden afgeleverd aan de voormoeders, was voor Willem een grote opluchting. Niet omwille van de gevrijwaarde raszuiverheid of het onbezoedelde bloed; hij haatte dat soort schimmige en dubieuze romantiek. Hij voelde zich gerustgesteld om een eerder existentiële reden. Stel je immers voor, dacht Willem, dat ik, als stambewaarder van het geslacht Van Ostrem, zelf geen Van Ostrem ben ! Dat ik veertig jaar van mijn leven investeerde in andermans stamboom!

Zoekend op het internet naar extra informatie over hun haplogroep, botste Willem op de ongemeen rijke website van drs. Bas Mores. De site bevatte een rubriek “Genetica” met uitgebreide informatie over haplogroepen. Willem nam contact met drs Mores en vertelde hem over hun DNA-onderzoek. Per omgaande bezorgde Mores het volledige “adres” van de haplogroep: G2a2b2a1a1a1-U13. Aan de hand van deze DNA-code kon het precieze migratietraject uitgetekend worden dat Willems voorouders de voorbije 60.000 jaar aflegden, nadat ze 40.000 jaar eerder Afrika hadden verlaten. Zestig millennia of ongeveer tweeduizend vierhonderd generaties. Willems G-voorvader leefde in de zogenaamde Vruchtbare Sikkel, een gebied in het Midden-Oosten dat delen van het Oude Egypte, Israël, Palestina, Jordanië, Libanon, Syrië, Irak, Iran en Turkije omvatte. Omstreeks 27.000 jaar geleden splitsten zijn nakomelingen zich op in twee subgroepen : G1 en G2. De eerste trok oostwaarts en leefde in de buurt van de Indus en verspreidde zich vandaar noordelijk naar Kazachstan. G2 en subgroepen verspreidden zich westwaarts naar Turkije. De G2a2b2a1a1a1-U13-groep van Willem ontstond 10.000 jaar geleden in Anatolië. Çatalhöyük, de archeologische site in de vlakte van Konya, werd door neolithische G2a’ers bewoond. Door Willems voorouders dus. Toen was het nog een gebied met grote meren, rivieren en dichte bossen met wilde dieren.

Rond 5000 v.Chr. veranderde het klimaat en werd Konya een droge, kale vlakte. Met zijn dertien hectaren is Çatalhöyük – Vorkheuvel - de grootste en meest ontwikkelde nederzetting uit de late Steentijd ooit gevonden. De oudste bewoningslagen dateren van ca. 7400 v.Chr. De bewoners begroeven hun doden onder de vloeren van hun huizen, vooral onder haarden en onder de slaapplekken. Dat wees op voorouderverering, misschien wel de oudste vorm van religie. De plek bleef ruim duizend jaar lang bewoond en raakte rond 6000 v.Chr. in verval. Sommigen denken dat G2a'ers de nederzettingen in Anatolië verlieten vanwege het zogenaamde "8200 year event". Omstreeks 8200 jaar geleden voltrok zich immers een vier eeuwen durende klimaatsverandering, waardoor de zeespiegel enkele tientallen meters steeg. Echo's daarvan weerklinken in mythologische overstromingsverhalen, zoals in het Soemerische Gilgamesh epos en in het Bijbelse zondvloedverhaal. Volgens de Thora zou de ark van Noach, na het zakken van het water, gestrand zijn op de berg Ararat, in Oost-Anatolië. Een groep G2a'ers trok via Macedonië naar Servië en door het dal van de Morava stroomafwaarts naar de Donau en vervolgens door het dal van de Donau naar de Hongaarse laagvlakte. Doorheen het Rijndal verplaatsten ze zich verder naar de lössgronden van Westfalen en de Zuidelijke Nederlanden. Vanaf 7.300 jaar geleden treft men hun cultuur aan in Zuid-Limburg, Waals- en Vlaams-Brabant en in de Condroz. Dat een groepje G2a'ers zich ook in Wartelare gesetteld had, daarvan vormden de Van Ostrems het levend bewijs.

24 juli en het zomerde volop, de weerwicheelaar had voorspeld dat een hittegolf pas over een paar dagen het land zou platwalsen. Ideaal weertje om de halfjaarlijkse familiereünie op het binnenplein van Maermans Hof te laten plaatsvinden. De feesttent hoefde niet van stal gehaald te worden. De verzamelde Van Ostrems namen plaats aan de lange tafels die in vierkantsformatie stonden opgesteld. Jean Van Ostrem, wiens grootvader tussen de twee wereldoorlogen naar een dorpje in de buurt van Reims was uitgeweken, had een ruime voorraad champagne meegebracht. Een paar decennia eerder had hij een champagne ontwikkeld die hij *Sirène Dorée* gedoopt had. Op het etiket prijkte uiteraard het familieblazoen. De kurken ploften discreet, de fluitglazen bruisten uitbundig. Willem heette de genodigden welkom en zei dat iedereen die dit vloeibaar goud 'bubbels' noemde, voor zijn part in een emmer paardenpis mocht verzopen worden. Allen gingen staan, hieven het glas voor een heildronk en riepen driemaal unisono de wapenkreet: *Ostrehem !* Dan nam Trude het woord. Terwijl ze een beknopt overzicht gaf van het beheer van het familiepatrimonium, de kosten en baten, de monetaire transacties en de dividenden die eerstdaags zouden uitgekeerd worden, werd een brochure rondgedeeld waarin alle boekhoudkundige details stonden. In diezelfde brochure was eveneens het resultaat opgenomen van het DNA-onderzoek en het migratietraject dat hun voorouders hadden afgelegd. Willem, die de gave van het gesproken woord had, vatte alles nog eens samen. Naarmate hij vertelde, zag hij de almaar groeiende verbazing in de ogen van zijn toehoorders. Achterneef Jakob van Ostrem en zijn vrouw Sibel Kiziltepe, die Turkse roots had, stelden meteen voor een vakantiereis naar Çatalhöyük, bakermat van de Van Ostrems, te organiseren. Hun voorstel werd op applaus onthaald en luid toegejuicht. Willem wou de feestvreugde niet meteen kelderen en nam pas terug het woord wanneer het enthousiasme was geluwd. Hij voelde zich verplicht openkaart te spelen en te zeggen dat hij niet die aan die trip naar Anatolië zou deelnemen. Dat er bij hem prostaat- en teelbalkanker was vastgesteld en dat hij wellicht de volgende reünie op 27 december niet zou halen. Familieleden stelden bezorgde vragen over mogelijke chirurgische ingrepen en therapieën, maar Willem maakte duidelijk dat hij afzag van alle behandelingen en een regeling had getroffen voor zijn euthanasie. Geen polonaise aan mijn lijf, lachte hij. Hij weigerde zich door de medische machinerie te laten mangelen om het hier een paar pijnlijke weken langer

te kunnen uitzingen. Zijn leven was geleefd. Met vertrouwen keek hij er naar uit om al die voorouders te ontmoeten die hij zo hartstochtelijk bestudeerd had. Eindelijk zouden al die namen een gezicht krijgen. Even werd het stil, maar de champagne, het lekkere eten en de rijke wijnen deden hun werk en al snel nam het goede leven weer de overhand. Om de spijzen te laten zakken maakten de feestvierders een wandeling van anderhalf uur door het uitgestrekte domein, langs *Maermins Put* en de *Ostremstraat* die zich lenig tussen kouters en weiden slingerde. De inwoners van *Wartelare* zegden : 't Is weer zo laat, die gekke Van *Ostrem*s zijn weer eens samengekomen.

Terug thuis maakte een beperkt aantal familieleden zich op voor het belangrijkste onderdeel van de dag : de voorouderlijke rituelen. Die vonden plaats in een kelder onder de kelder van het woonhuis die tot op Gallo-Romeins niveau reikte. In de loop der jaren hadden *Willems* vader en hijzelf er elementaire voorzieningen aangebracht: verlichting, verluchting, verwarming en watertoevoer. Het heiligdom was verboden terrein voor het dienstpersoneel. Dat volstond om sedert jaar en dag de geruchtenmolen draaiende te houden. Welke dagschuwe dingen gebeurden daar? De catacombe was niet groot genoeg om alle gasten te in één keer te ontvangen, daarom werd telkens slechts een twintigtal personen volgens beurtrol uitgenodigd om aan de rituelen deel te nemen. De keldervloer was bedekt met een laag zeezand, het gewelfd plafond met duizenden zeeschelpen. In de muren waren nissen uitgespaard waarin de schedels werden bewaard van de voorouders die op het Hof van *Ostrem* gewoond hadden. Eén schedel kreeg een speciale plek in een schrijn op het altaar. *Willem* had hem laten onderzoeken door specialisten en die schatten hem 8000 jaar oud ! Dat bevestigde wat de familie al wist : dat het de schedel van de stamvader was die hun voorzaten hadden meegenomen tijdens hun millennia durende migratie. Toen de onderzoekers hem vroegen waar die schedel vandaan kwam, verzon *Willem* dat hij hem ooit op archeologische zwarte markt in *Istanbul* had gekocht. Er was ook een aanzienlijk aantal lege nissen voorzien voor de toekomstige generaties. In de vloer vóór het altaar was een rond waterbekken van een meter diep, gevuld met zeewater dat uit de Noordzee was betrokken en dat in een tank in een van de schuren was opgeslagen. Als uitbaters van *Maermins Hof* kwam *Willem* en *Trude* de functie toe om de halfjaarlijkse rituelen uit te voeren. Bij het eerste werden de baby's gedoopt die het voorbije half jaar waren geboren. Dit keer waren het er twee. Vanaf de sixties was de katholieke *kerkgang* in onbruik geraakt, maar de Van *Ostrem*s hielden die traditie op hun manier in stand. Jonge moeders brachten hun kindje mee naar *Maermins Hof* om het te laten dopen en het zo op te nemen in de familie. Met haar baby in de armen stapte de moeder naakt in het bassin, waar ze beiden door *Willem* en *Trude* even in het lauwe water werden ondergedompeld. Ze namen ook het peter- en meterschap waar van alle dopelingen. Na het doopritueel aten de getuigen een door de moeders van hun placenta gemaakt en in een meerminvorm gebakken koekje. Vervolgens werden de doden van het laatste half jaar herdacht : afgeknipte nagels en een haarlok van de overledenen werden geofferd aan het levensgrote beeld van de tweestaartige meermin op altaar, die het brandpunt van het heiligdom vormde. In de 16de eeuw had *Roegier Van Ostrem* een beeld laten maken van de moedermeermin die een ei ter wereld bracht. Aan de echtparen die het voorbije half jaar waren gehuwd werd gevraagd om, na de feestelijkheden, één nacht in de kapel door te brengen. Het werd de geliefden aanbevolen er een passionele nacht van maken. De eredienst werd afgesloten met de re-enactment van de oerscene uit hun scheppingsmythe. De aanwezigen trokken een lang groen kleed aan dat volledig bedekt was met zilveren pailletten, die schubben moesten voorstellen. *Trude* nam de rol van de oermoeder op zich. Naakt stapte ze in het bad, waar ze beviel van het blauwe marmeren ei dat ze vooraf had ingebracht. Het ei werd aan de

aanwezigen doorgegeven en uiteindelijk tussen de benen van het beeld van de moedermeermin gelegd. Al die tijd weerklonk via de geluidsversterking Trudes vertolking van het gezang dat Willem aan *Maermins Put* had opgenomen.

Na het zomerfeest ging het snel bergaf. De scharen van de kankerkreeft scheurden Willems lijf almaar meer uiteen. Hij was tevreden dat hij de rituelen nog een laatste keer had kunnen uitvoeren. De palliatieve fase was nu definitief ingezet. Het was duidelijk dat hij inderdaad 27 december niet zou halen. Met Trude trof hij schikkingen aangaande het beheer van het patrimonium. Op de laatste familiereünie werd beslist dat Jacob en zijn vrouw Sibel op termijn hun intrek zouden nemen op Maermins Hof. Het paar werd klaargestoomd voor hun taak en wegwijs gemaakt in het management. Met Dick Cloet prikte Willem een datum voor de euthanasie : 8 november. Op Allerzielen daalde Willem, ondersteund door Trude, voor de laatste keer in de kelder af om er afscheid te nemen van Moeder Meermin. Onder de nis in de muur, waar binnen niet al te lange tijd een replica van zijn schedel zou bijgezet worden, bevestigde hij het koperen plaatje met zijn naam : Willem van Ostrem 1950 – 2019. Angst voor de dood had hij niet. Zijn jarenlange genealogische omgang met de doden had hem vertrouwd gemaakt met zijn eigen sterfelijkheid. Hij vertoefde net zo graag tussen de doden als tussen de levenden, meer zelfs, hij prefereerde zijn tot leven gewekte doden veruit boven de dode levenden die al te vaak zijn pad kruisten. Over een week zou hij zijn zware knellende winterkleden met een zucht van opluchting van zich afgooien om aan de Overkant een zomerjasje aan te trekken en een landschap van eeuwig zonlicht binnen te stappen. Al jaren fantaseerde hij dat hij aan Gene Zijde zou opgewacht worden door het Ostermans Ontvangstcomité. Ze zouden hem een warm welkom bezorgen en hem feliciteren met het titanenwerk dat hij verricht had. Zijn vader zou met hem de lange rij afgaan en hem één na één voorstellen aan de voorvaders en -moeders van zijn stamlijn. Eindelijk zouden ze een gezicht krijgen, want op enkele foto's en portretten uit de 19de en 18de eeuw na, had hij geen idee hoe ze eruit zagen. En wat is een naam zonder een gezicht? Mag ik u voorstellen aan : Auguste Osterman en Estella, Desiré en Rosalie, Charles-Louis en Rosalie, Pieter Frans en Philippina, Pierre Joseph en Petronilla, Jan Frans en Agnes, Augustijn en Janneke, Pieter en Marie, Jan en Janneke, Jan en Marie, Roegier en Adriaene, Franchoys en Willemijntje, Roegier en Joosijntje, Lodewijck en Maycke, Lodewijck en Clemmeke, Joos en Clemmeke, Willem en Beelke, Franchois en Lijsbette, Gillis en Mergriete, Jan en Jhaene, Woitin en Claerkin, Willem en Wouborghe, Gertrudis, Kateline, Imma, Berta, Yda, Heillewif, Hedelgheve, Freteswindis en Adelise. Op het moment dat dokter Cloet het infuus inbracht, begon Willem de voorouderreeks in gedachten op te noemen. Een litanie van dode zielen. De naam 'Adelise' bestierf op zijn lippen, toen een stralend licht in zijn brein explodeerde. Zijn vader kwam naar hem toe, stelde hem voor aan de voorouderparen en begeleidde hem naar een amfitheater van kristal waar niet alleen alle Ostermans bijeen zaten die hij in zijn magnum opus verzameld had, maar ook al zijn voorouders die hem vanaf Çatalhöyük waren voorgedaan. Een warme waterval van liefde stroomde van de tribunes en ompoelde hem. Een geluidloze staande ovatie viel hem te beurt. In hun midden voelde hij zich niet alleen de zoon van vele vaders, maar ook de vader van kinderen die hij nooit had gehad. Zijn werk was niet voor niets geweest, zijn volgehouden niet-aflatende onderzoeksdrang geen ijdel tijdverdrijf.

Toen hij aan zijn gekwelde lichaam was ontsnapt, zag Willem vanuit een hoger perspectief hoe de vier aanwezige Van Ostrem's zijn lichaam in de kist legden, ze afsloten en naar de koele ruimte brachten. Pas op de dag van begrafenis haalde de begrafenisondernemer de verzegelde kist op om ze naar de kerk en vervolgens naar het kerkhof te voeren. Vóór hij de

kist inging werd hij onthoofd. In vroegere tijden was dat een heel gedoe geweest met bijl, zwaard of mes, maar daar had zijn voorvader Pierre Joseph Van Ostrem een oplossing voor gevonden. Omstreeks 1810 was hij burgemeester van Wartelare en het gedachtegoed van de Franse Revolutie toegedaan. Als curiosum had hij een werkloze guillotine gekocht, symbool van de Revolutie die toen al was doodgebloed. Hoe cynisch was het dat een regime dat een eredienst schiep voor *La Déese Raison*, tienduizenden koppen liet rollen. Was het hoofd niet de tempel van de rede? Hadden Robespierre en zijn concitoyens er ooit bij stilgestaan dat met de massale onthoofdingen van de rede ook de redelijkheid voor de bijl ging? Pierre-Joseph zag in zijn koppensnellersmachine ook een propere manier om de familieklus te klaren. Op het kerkhof en in de parochiekerk van Wartelare lagen alleen de onthoofde lichamen van Willems voorouders begraven. En ergens klopte dit wel, want de kerk was toegewijd aan Sint-Jan de Doper, die op bevel van Herodes Antipas een kopje kleiner was gemaakt. Eén keer was dit familiegeheim ei zo na geopenbaard. Bij verbouwingen in de kerk had men enkele graven van de Van Ostrems moeten openen; daarbij werden schedelloze skeletten aangetroffen. De meest vreemde geruchten deden de ronde, maar een verklaring werd nooit verstrekt. Na de begrafenisdienst keerden de vier lijkbidders terug naar het Hof van Ostrem om het hoofd van Willem een voorlopige bestemming te geven. Het werd in een getraliede kooi gestopt die aan een ketting in Maermans Put werd neergelaten. Gedurende een jaar konden palingen en andere veelvreter er zich te goed aan doen. Eén jaar later werd de kooi opgehaald en de zo goed als ontvleesde schedel grondig gereinigd. Men liet een replica van de schedel maken die tijdens de reünie van 27 december in de voor hem bestemde nis werd geplaatst. De volgende zomer werd een reis naar Çatalhöyük georganiseerd. Met twee minibussen deden de Van Ostrems de migratietocht van hun voorouders in omgekeerde richting over. Na een geleid bezoek aan de site, waarbij Sibel als tolk fungeerde, wachtten ze een geschikt moment af om in de buurt van Vorkheuvel Willems schedel te begraven. Zo was zijn laatste wens vervuld. Trude, zijn weduwe, ging niet mee naar Turkije. Ze bleef bij haar kindje, een peutertje van één jaar, dat ze Willemijne genoemd had. Kort na de dood van Willem had ze vastgesteld dat ze zwanger was. Ze was inmiddels vierenveertig jaar oud en had dit niet zien aankomen. De barensweeën waren begonnen net toen Trude de oerscene in het doopbassin opvoerde. Nog diezelfde 24ste juli werd het dochtertje geboren. Trude paste voor de reis naar Çatalhöyük omdat Willemijne in het ziekenhuis was opgenomen. Daar zouden de tien aan elkaar gegroeide teentjes van haar beide voetjes operatief gescheiden worden.

HASHEM

Herman Meirhaeghe, 19 februari – 12 mei 2024 –
herman.meirhaeghe@telenet.be

